

UNIVERSEEL BEWUSTZIJN TAO

道

UNIVERSEELE BEWUSTWORDING TEH

德

E.J. WELZ - TAO TEH KING & C. VAN DIJK - PARAPHRASEN

Rozekruis Pers

TAO & TEH

UNIVERSEEL BEWUSTZIJN

UNIVERSEELE BEWUSTWORDING

669 PARAPHRASEN

OP DE TAO TEH KING

VAN LAO TSE

DOOR C. VAN DIJK

VERTALING TAO TEH KING

DOOR E.J. WELZ

Eerder verschenen als "Tao" & "Teh" universeel bewustzijn - universeele bewustwording. Paraphrasen op de „TAO TEH KING" van Lao Tse door C. van Dijk, Amsterdam 1933, 1934.
En TAO TE KING door E.J. Welz, Bussum 1947

Boekverzorging Dick Letema
Letter Trinité en Verdana
Papier 90 grams BioTop-3
ISBN 978 90 6732 465 6
© Rozekruis Pers – Haarlem, 2019

Rozekruis Pers
Bakenessergracht 5
2011 JS Haarlem
(023) 532 38 52
info@rozekruispers.com
www.rozekruispers.com

WOORD VOORAF

Een eigenzinnige Tao Teh King, in 1947 direct uit het Chinees vertaald door E.J. Welz en een al even uitzonderlijke berijming van dat geschrift in de jaren 1933-34 door C. van Dijk komen in deze uitgave van Rozekruis Pers bijeen. Beide publicaties zijn al geruime tijd niet meer verkrijgbaar. C. van Dijk las vele van de buitenlandse vertalingen uit die tijd (in het Nederlands bestonden op dat moment alleen vertalingen van Henri Borel uit 1898 en van J.A. Blok uit 1910), maar baseerde zich hoofdzakelijk op een Duitse uitgave, *Die Bahn und der Rechte Weg* van Alexander Uhlar. In zijn inleiding vertelt de schrijver zelf hoe zijn werk tot stand kwam.

Als een uitwaaierend boeket geven de vierregelige strofen, steeds volgens het rijmschema a b a b of a b b a, de talrijke aspecten weer van de diepgang van de Laozi, zoals de Tao Teh King meestal wordt aangeduid. De enkele recensie die toentertijd verscheen was niet per se positief over deze nieuwlichterij. Men vond het sterk afwijken van het reguliere godsdienstige bevinden van die tijd, en ook het literaire gehalte werd met een opgetrokken wenkbrauw begroet. Vanwege het onwetenschappelijke gehalte van de publicatie namen sinologen het op hun beurt weer niet erg serieus.

Maar decennialang heeft dit werk tot de verbeelding gesproken van ware studenten en liefhebbers van de Laozi. Hen ging het niet om literatuur, godsdienst of wetenschap, maar om een taal die direct tot het hart sprak. En door de jaren heen is juist dat aspect van Van Dijks wijsheid herkend, en gingen zijn inzichten van hand tot hand, al moesten deze liefhebbers zich behelpen met kopieën van de originele uitgave.

Voor de zoekende mens bieden zijn Paraphrasen inderdaad inzicht en verdieping, en ook de moderne lezer zal zeker momenten van schoonheid en troost kunnen ondergaan. Als je het boek voor het eerst ter hand neemt is de taal misschien wat onwennig, maar al na een enkele bladzijde ben je gewend aan de zeg- en schrijfwijze van het Nederlands van voor de Tweede Wereldoorlog. Voor je het weet word je gegrepen door de cadans

van het metrum, waarna de strofen hun werk doen en je op lichte wijze van het ene naar het andere inzicht leiden.

Er waren ook positieve recensies. In het onder andere door hem opgerichte tijdschrift *De Nieuwe Gids* (jaargang 49, 1934) publiceerde Willem Kloos naar aanleiding van het lezen van de Paraphrasen een biografisch essay. Hij schreef:

‘[Lao Tse] is zoomin als eenig ander wijsgeer, niet overal onmiddellijk te begrijpen voor den eersten den besten zich ‘ontwikkeld’ vindenden mensch [...].’

Neen, dit boek – het telt slechts 87 bladzijden – moet woord voor woord worden gelezen en over iedere zinspreuk, die men er aantreft, moet dan dikwijls lang en bedaard worden nagedacht, met van alle tijdelijke moderne vooropstellingen volkomen vrijen geest. Doch doet men dit, is men nog in staat dit te doen, geheel en al onbevangen, dus zich volkomen losgemaakt hebbend van alles wat men aangeleerd of zich gewend heeft om te meenen, dan kan deze lektuur zeer vruchtbaarmakend heeten voor onze eigene vrije Ziel, omdat men er telkens dingen, want gedachten in zal vinden, die misschien wel eens halfbewust ook uit ons eigen bovenbewust te noemene Diepte zijn opgedoken naar onze hersenen, maar dan onmiddellijk weer door ons werden weggezet omdat men ze vond te ‘vreemd’.

[...] Onder de lezing werd ik gewaar: ‘Ja, zóó heb ik ook altijd diepst-inwendig gevoeld, maar het nooit in abstracte woorden uitgedrukt, omdat mijn innerlijkste natuur mij van kind reeds er toe gedreven heeft, om alleen datgene te zeggen wat haar, dus mijner Ziel volkomen klaar geworden is. En daarom heb ik deze verzameling uittreksels zijner werken, die de heer C. van Dijk hier heeft bijeengebracht, met genoegen gelezen en raad ik iedereen aan er kennis mee te maken.’

De vertaling van E.J. Welz is ‘eigenzinnig’ genoemd, omdat ze de Chinese karakters eerder omschrijft dan een zo precies mogelijke vertaling weer te

geven. Hier is ze tegelijk een steun en plaatsbepaling, zodat de lezer meteen weet bij welk vers in de Laozi hij is, als hij de berijming van Van Dijk leest. De Paraphrasen werden in 1934 en 1935 in twee delen gepubliceerd door de Nederlandsche Keurboekerij in Amsterdam, E.J. Welz' vertaling van de 81 verzen van Lao Zi verscheen in 1947 bij F. Kroonder in Bussum. In deze uitgave verschijnen beide werken opnieuw, met behoud van de originele spelling.

ROZEKRUIS PERS | PETER HUIJS | uitgever

Deel 1 T A O

UNIVERSEEL BEWUSTZIJN

350 PARAPHRASEN

OP DE TAO TEH KING

VAN LAO TSE

INLEIDING

De uitdrukking ‘Inleiding’ vind ik hier eigenlijk min of meer misplaatst. Liever zou ik het woord ‘Aanleiding’ willen gebruiken.

Want in het ondoorgrondelijke complex gebeurtenissen, dat wij als toevaligheden bestempelen, is de ‘aanleidende’ oorzaak altijd de stoot tot groote gevolgen.

Op een goeden dag kwam mij een boekje in handen, een schijnbaar onaanzienlijk werkje, genaamd

‘Die Bahn und der Rechte Weg’

waarvan de Chineesche titel luidde:

Tao-Teh-King.

Het was een uitgave van de Insel-Bücherei en geschreven of beter *nagedacht* uit het Oer-Chineesch door Alexander Uhlar.

Een van de vele in omloop zijnde vertalingen van dit wonderlijk geschrift, waarvan iedere zin een wijsheid inhoudt, die nu nog, – dat is 2500 jaar na – dat ze werden geschreven, – levend, – bloedwarm en actueel is.

In 80 hoofdstukken is daarin een ontzagwekkende wereld van kennis opgebouwd, van een wijsheid, die alles omvat en alles doordringt.

Mijn boekje wil zijn een transpositie, door middel waarvan deze Oosterse meditatie zich aanpast aan ons Westersche verstanddenken.

De vorm, waarin het werk is gegoten, moge genade vinden in de oogen van den professioneelen dichter, –waar ik mij in een keurslijf van versvoet en rijm heb geregen, – uitsluitend om mij aan een contour te binden en de z.g. ‘pointe’ binnen 4 regelen te houden.

De 350 paraphrasen zijn dus als transpositie bedoeld van de 37 eerste hoofdstukken van het Eerste Boek, der Tao-Teh-King en samengevat onder den naam ‘Tao’.

Universeel bewustzijn.

‘TAO’ is dat wat niet kan worden uitgesproken, – dat, – wat men kan beschouwen als ‘HET’ waaruit alles ontstaat, het religieuze bewustzijn of welke naam Gij daaraan wenscht te geven, – terwijl ‘TEH’ beduidt, alles wat aan het ‘Gevormde’, – het in de stof bestaande, verwant is.

‘TEH’ omvat de andere 43 hoofdstukken, vormende het tweede boekje, aan de bewerking waarvan ik momenteel bezig ben – en welke kunnen worden samengevat in het begrip

Sociale Ethiek.

Het moge vreemd aandoen, al dadelijk in de eerste parafraze een paradox te lezen als:

‘De Aldag’s baan is niet de Baan der banen.

Het leven zelf is niet, wat men van ’t leven maakt

Wat werk’lijk is, is wat wij werk’lijk wanen,

Wie need’rig is — is in het Hoog’re reeds ontwaakt.’

Er is dus een werkelijkheid, die wij niet kennen? Waar blijft dan ons concreet denkvermogen? – Dat wat wij zien, hooren, en tasten kunnen – is dat dan niet het werkelijke?

Maar, – wanneer U erover nadenkt, erover mediteert, dan zullen U vergelijkende beelden in den geest komen, omdat het geestelijk of beter wijsgeerig denken, een kanaal noodig heeft waardoor het stroomen kan.

Wanneer wij b.v. de gezamenlijke literatuur van het tijdperk van Lao Tsé tot aan dezen dag als een tastbare werkelijkheid samenvatten, vindt Gij het dan een paradoxale gedachte, wanneer men beweert; Dat wat Gij als een denk-cultuur beschouwt van eeuwen, – als een fenomeen van dichtkunst en wetenschap, is opgebouwd uit de simpele letters van het alphabet.

Misschien is dat een fingerwijzing om door te denken op de door mij aangehaalde paradox.

Of... Zoudt Ge er zóó afkeerig van zijn, een waarheid te erkennen, die boven onzen gecompliceerden strijd om het al-dags bestaan uit, wijst op een hooger en uiteindelijk levensdoel?

Wanneer U daarvoor terugschrikt, laat dan dit boekje ongemoeid, het zal U verder niets zeggen. Indien Gij echter de 80 spreuken van Lao Tsé's 'Tao teh King' beschouwt als de zaden waaruit heel de heerlijke vegetatie in haar onmetelijke verscheidenheid, die aan de aarde haar schoonheid verleent, – is opgebloeid, – dan zult ge ongetwijfeld hier stof tot bouwen vinden, van een eigen gedachtenwereld.

Want – laat ons bedenken, – iedere tuinman moge zijn eigen manier van tuinieren prefereren, iedere boer moge zijn akker op zijn wijze bebouwen, maar vóór alles moet de akker worden omgespit, opdat het zaad in goede aarde valle. Daarna moge Gods water over Gods akker lopen.

Zoo moet ge eerst vertrouwd raken met de gedachte, dat de Albezielende Geest ademt in het allergeeringste, even goed als in het allergrootste, – maar dat wij in de veelheid van verschijningen maar al te zeer de éénheid van het 'Zijn' hebben verwaarloosd.

De wet, die alles doet ontstaan, schept eeuwig alles weder om in nieuwe waarden. – Helaas ons geloof aan den dood heeft ons de waarde van het leven doen negeeren.

Moge de boomen U dan niet langer beletten het bosch te zien.

C. VAN DIJK

Het noembare Tao is niet het eeuwige Tao.
 Het Eeuwige is onuitsprekelijk.
 Het is de oorsprong van al het zienlijke en onzienlijke.
 Dat, wat ge met een naam kunt noemen, is slechts de moeder van 't
 geen de zinnen kunnen waarnemen.
 Daarom kan alleen hij, die zijn zinnelijke begeerten heeft
 overwonnen, dat onuitsprekelijke beleven.
 Hij, die zijn hart niet heeft gepuurd van wereldse wensen en
 verlangens, ontwaart het slechts in een begrenzing.
 Deze beide, het onuitsprekelijke en zijn noembare begrenzing,
 hoewel niet onder één naam te brengen, zijn één en hetzelfde.
 Dit is het grote geheim!
 Een dubbel geheim! Het mysterie der mysteries!

Schijn en wezen Eerste Spreuk

- 1 De aldag's baan, is niet de 'Baan der banen'.
 Het leven zelf is niet, wat men van 't leven *maakt*.
 Wat werk'lijk is, is wat wij werk'lijk wanen.
 Wie need'rig is, is in het Hoog're reeds ontwaakt.

- 2 De aldag's naam, is niet de 'Naam der namen'.
 Ik heet, is niet gelijk aan wat ik ben.
 In *naam* iets zijn, is stoff'lijk zich bekwamen,
 Dat wat ik *kan*, is niet dat wat ik *ken*.

- 3 Dat wat onnoembaar is, is oorzaak van de dingen.
 Wat *is* bewijst daarmee, de noodzaak van 't ontstaan.
 Kon het verstand tot in de oorzaak binnendringen,
 Dan had het woord geen zin en 't zin-beeld afgedaan.

- 4 Wat noembaar is, werd tot een 'Afgescheidenheid'.
 Want ik ben ik alleen, als afgescheiden 'Zijn'.
 Ikzijn – is middelpunt van Eeuwig en oneindigheid.
 Oneindig blijft, terwijl Ikzelf in 't Niets verdwijnt.
- 5 Wie uit de verte waarneemt, die ziet klaar.
 Op afstand staan, is met 't verstand beschouwen.
 Van dát standpunt bezien, is 't oordeel waar.
 De vraag is; 'Kan men 't standpunt wel vertrouwen?'
- 6 Beneveld oordeelt hij, die aandeel neemt.
 In het gewoel zijn, is een deel zijn van 't bewegen.
 Verstand'lijk oordeel is 't gevoel vervreemd.
 Een goed soldaat vertrouwt naast God, 't eerst op zijn degen.
- 7 Tweevoudig in verschijning, in hoogste wezen 'één'.
 Eeuwig wordt 'negatief' tot 'positief' getrokken.
 Zoo komt 't gesplitste saam, en spiegelt 't phenomeen,
 Als 't middel waarmee 't klank – aan speeltuig weet t' ontlokken.
- 8 Het is het ondoorgrondelijk-grondige.
 Het zondige in het goede,
 Het goede in het zondige.
- 9 De 'poort' waarachter het laatste geheim ligt verborgen.
 Wij zijn door de eeuwen van den rechten weg verdwaald.
 De weg *terug in den geest*, zij 't ook levend voor *morgen*,
 Dat is de weg, waarlangs de schuld wordt afbetaald.

2

Schoon onderstelt lelijk; goed onderstelt kwaad.

Zijn en niet-zijn bedingen elkaar.

Moeilijk en gemakkelijk; lang en kort; hoog en laag; woord en wederwoord; gisteren en morgen: zonder elkaar zijn zij onbestaanbaar.

Daarom is onbedrijfigheid des Wijzen doen, en stilzwijgend voorbeeld zijn lering.

Zó is hij een opwekking voor een ieder.

Begeerteloos wrocht hij; zelfgenoegzaam is hij aller steun.

Hij draagt geen roem op zijn werken, en daarom strekken zij hem tot roem.

Waarde bepaling Tweede Spreuk

- 10 Uit oordeel over 'schoon', werd 't 'leelijke' geboren.
 Uit oordeel over 'goed', ontstond de macht van 't 'kwaad'.
 De menschen doen aldus: ze scheiden kaf van 't koren,
 Terwijl toch in de kiem, geen onderscheid bestaat.
- 11 'Zijn' en 'Niet-Zijn', is het 'wezen' *onderscheiden*.
 Aldus de dingen, die men vaag vermoedt.
 Het ideaal, waarvoor eed'le menschen lijden,
 Wordt in gestalte: – waanzin, haat en bloed.
- 12 Groot en klein, is 'ruimte' onderscheiden,
 Aan stof gebonden meten wij haar af.
 Groot gebarend, is de armen spreiden
 Zoo wijd, als men ons 'n arm tot meten gaf.
- 13 Hoog en laag is: 'Orde' onderscheiden.
 Opwaarts kijken, is beneden staan.
 Neerwaarts zien, is op een voetstuk prijken,
 Voorwaarts zien, is in 't verleden gaan.

- 14 Toon en klank is: '*geluid*' onderscheiden.
 Stilte is onwaarneembaar geluid.
 Zoo wordt de ziel door vreugde of lijden:
 Klankbodem die meetrillend zich uit.
- 15 Voor en na is: het '*steeds*' onderscheiden.
 '*Nu*' – is het – '*zooeven*' – voorbij.
 Straks is het – '*Nu*' – zooeven verscheiden.
 Eeuwigheid, is wiss'lend getij.
- 16 Zonder oogmerk leeft de Volmaakte,
 Weet in bedoeling, persoonlijk belang.
 d' Uit de duistere wilssfeer ontwaakte,
 Gaet niet in marschtred, doch *houdt zich in gang*.
- 17 De Volmaakte bestuurt zonder woord.
 Woorden zijn *spiegelbeeld* van het begrip.
 Rondom haast de gemeenschap zich voort.
 Staan in de branding, is hij slechts een klip.
- 18 De Volmaakte zonder aandrift handelt.
 Eén met den polsslag van de Eeuwigheid,
 Wijkt Hij niet van 't pad, dat ééns bewandeld,
 Ver voert van 's menschen ongebondenheid.
- 19 De Volmaakte schept zonder attributen.
 Al wat wordt, is *stof-gebonden geest*.
 Aldus kennend: de zin van de statuten,
 Geeft Hij vorm, aan *wat steeds is geweest*.
- 20 De Volmaakte denkt uit zonder doel.
 Het doel richt zich immers naar 't denken.
 Ik *leef niet*, omdat ik mijzelf *voel*,
 Men kan uit een leeg vat niet schenken.

- 21 Niet werkzaam zijnd' werkt de Volmaakte,
Zooals 't kind langzaam groeit tot een mensch.
d' Uit den droom van het wenschen ontwaakte,
Is gegroeid tot zijn levenden wensch.
- 22 Het onbewuste is de Eeuwig wellende kracht
Beweegt de golf, of *wordt* de golf bewogen?
Zoo rust de dageraad in 't sluierkleed van den nacht,
Naar wat 'k *niet zie* – zijn zoekende mijn oogen.

Verhef niemand boven anderen en ge zult het volk niet ontevreden maken.

Sta zelf niet naar buitensporigheden en ge zult het volk geen aanleiding geven tot diefstal.

Houd uw eigen begeerlijkheid in toom en ge zult de harten des volks niet in verwarring brengen.

Daarom ledigt de Wijze, tot regeren geroepen, zijn hart van verlangens en versterkt zijn geest; daarom onderwerpt hij zijn wil aan zijn doel.

Hij tracht voortdurend, het volk eenvoudig van geest en vrij van begeerten te houden; en hij waakt ervoor, dat zijn lasthebbers hem in dit streven niet dwarsbomen.

Hij beoefent onbedrijfigheid, en zo komt alles in orde.

Het ware leiderschap *Derde Spreuk*

- 23 Overmatige inwerking, bron van lust tot strijden.
Want stuwning wordt gewekt, en leidt den stroom uit 't bed.
De uit de strooming zijnde stroom, wil dus zelf zich leiden.
En komt daardoor in strijd met d' absolute wet.
- 24 Het ongewone overschat, wekt zondelust.
De dwaalweg kronkelt door een weeld'rig sprookjesland.
Het rechte pad voert naar de hoge milde rust,
De dwaalweg eindigt bij een steilen afgrond-rand.
- 25 Wie praalt uit overmaat'gen trots, zaait nijd,
In vruchtb'ren bodem van 't afgunstige gemoed.
Wie aanstoot geeft, verwekt weerspannigheid.
Niet in de bedding zijnde vloed, is: 'overvloed'.

- 26 De Volmaakte besturend van voorliefde vrij,
Richt zijn wezen volkomen naar 't innerlijk stroomen.
Onaantastbaar zijnd', raast hem het leven voorbij,
En weerhoudt Hij het niet, in zijn *waken* en droomen.
- 27 Zoo wisselt ongewoon, zijn stemming van gemoed,
Want in de strooming zijn, is tegen dwaling stroomen.
Zoo wisselt in het lichaam, tempo van het bloed,
Wanneer van buiten af, emoties tot ons komen.
- 28 Sterk van aard is de Volmaakte,
In zich zelf bewuste kracht.
Niet dus schijn van 't welbespraakte,
Maar in 't wezenlijke: 'macht'.
- 29 Leidt het volk – wetens- en wenschloos,
Leidt het, door zich zelf te zijn.
Onbestemd, tijdloos en grensloos,
Boven vreugd' en boven pijn.
- 30 Onderwerpt den door kennis verdwaasde,
Die door het veelvoud'ge de éénheid vergat.
Die het menschedom door kennis verbaasde,
Afkeerig van 't 'waarom' en leerend: 'omdat'.
- 31 De Volmaakte mijdt het 'doen'.
Laat zich door den wil doorstroomen,
Zooals d' olie in katoen,
Wacht tot vlam nabij zal komen.
- 32 Zoo wentelt zonder tegenhoud 't gemeenschapswiel.
Want afgedwaalde zijstroom, vloeit weder in bron te zamen.
Niets kan de groote wet weerstaan, geen menschenziel.
Want zij die komen gaan terug, daarheen vanwaar z'eens kwamen.

Deel 2 T E H

UNIVERSEELE BEWUSTWORDING

319 PARAPHRASEN

OP DE TAO TEH KING

VAN LAO TSE

TER INLEIDING

In het inleidend woord bij mijn eerste boekje ‘Universeel Bewustzijn’ kondigde ik dit tweede deel aan onder de titel ‘Sociale Ethiek’.

Bij nader inzien bleek mij deze synthese echter wat àl te concreet en ik vreesde dat dit tot verkeerde gevolgtrekkingen aanleiding zou kunnen geven.

Immers, – we moeten uiterst voorzichtig zijn in het benamen van een abstractie, willen wij het oneindig aantal begripsverwarringen niet met nieuwe vermeerderen.

‘What is in a name?’ – heeft de onsterfelijke Shakespeare niet zonder grond gevraagd. Men kan er een begrip zoodanig mee bemantelen dat het in-wezen er geheel door wordt overschaduwd.

Waar nu de leer van Lao Tse zich tot doel stelt, ons uit de sluiers van de begoocheling te bevrijden, kan het ook niet anders of hij moet zich voor ons Westersche verstandsdanken in paradoxen uitdrukken.

Aan het begrip ‘Sociale ethiek’ is voor ons te veel actueel maatschappelijks verbonden, en het leek mij daarom beter, om, in aansluiting op ‘Tao’ (als Universeel Bewustzijn benaamd) ‘Teh’ in Universeele Bewustwording te vertalen.

Beschouwen wij aldus ‘Tao’ als het in-wezen aller dingen en ‘Teh’ als het zinnelijk waarneembare, – als de (voor ons) volkomen te overziene wereld der verschijnselen.

In de ‘Geheime Leer’ van mevr. Blavatsky, heet het o.a.:

‘De tijd was niet, want hij lag in sluimer in de schoot van het altijd durende.

Het algemeen denkvermogen was niet, want er waren geen Ah-Hi¹⁾ om het te bevatten.’

Aldus verhoudt zich ook ‘Tao tot Teh’, het ‘was-niet’ wil dus eigenlijk zeggen: ‘was als *voorgevormde mogelijkheid*, altijd en overal aanwezig, totdat langs den weg der openbaring (Teh) het in ons bewustzijn werd afgedrukt.’ ‘Tao’, het sluimerend Al-bewustzijn, wordt zich zelve in de stof bewust.

1) Ah-Hi. Esoterisch symbool. Wijze slangen of draken der wijsheid.

De 'Baan' wordt tot een bepaalde 'Weg' (Alexander Ular).

De 'Zin' wordt tot 'Leven' (Professor Wilhelm).

Hoewel de wijsheid van een Lao Tse, 600 jaar vóór Christus geschreven, woord voor woord van toepassing is in opbouwenden zoowel als in critischen zin op onze huidige samenleving, en onze sociale ethiek in diepste wezen daarvan is doortrokken, is er door de schoone mantel der fraseologie zoo veel bedekt en zoo weinig waarachtigs van over gebleven, dat het gevaarlijk zou zijn het begrip 'Teh' daarmee te indentificeeren.

Dat dit geen denkbeeldig gevaar is, blijkt ieder moment van ons leven, wanneer wij ons slechts de moeite zouden willen getroosten, ons reken-schap te geven van wat wij spreken en schrijven.

Wij indentificeeren vrijwel alles met het tegengestelde begrip.

Wat wij b.v. sterk noemen is een 'zich-sterk-maken' in zijn zwakheden.

Wat wij als karakter bestempelen is meestal ver doorgedreven eenzijdigheid en een volkomen gemis aan gevoel voor de eeuwige wisselwerking en het aanpassingsvermogen in de Cosmos.

Geleerdheid verwarren wij met wijsheid.

Geleerdheid (dat wat wij ons hebben aangeleerd) immers uit zich in een sterk eenzijdige belichting van een veelzijdigheid.

Wijsheid daarentegen is... de veelzijdigheid der fe-nomena tot de oorspronkelijke eenheid in beginsel te reconstrueeren, door innerlijke beleving daartoe in staat gesteld.

Zoo indentificeert de Westersche denkwijze vrijwel alle Oostersche wijsheid met niet te controleeren hypothesen, terwijl het toch wezenlijk juist andersom is, want ieder verstandelijk betoog is altijd slechts de bast, waarin diepere kern ligt verborgen, en iedere concrete benaming is (in wijsgeerigen zin) daarom juist altijd een hypothese.

Om deze reden is het aanvaarden van de 'TaoTeh King' voor den Westerschen intellectueel niet anders mogelijk, dan na een volkomen omstelling van zijn gangbare verstandelijke opvattingen en inzichten.

Lao Tse zegt onaangename dingen over dit 'verstandelijk' denken, en men

moge dit al met spitsvondigheden bestrijden, – eeuwige waarheden kan men slechts innerlijk ervaren.

Voor zoover men den levenswandel van den archivaris Li peh Jang (Lao Tse was een pseudoniem) heeft kunnen controleeren heeft deze voor zich zelve niets geëischt, dan in harmonie te mogen leven met de onveranderlijke wetten van het 'AL'. Hij heeft nimmer getracht proselieten te maken en zijn leer daarom vrij weten te houden van het verstarrend kleed der dogmatiek. – Hij schiep geen nieuwe godsdienst, neen, hij ontdekte in zich zelve zijn verbonden-zijn aan het Goddelijke en zijn atomische éénzijn met de menschheid.

Dat zij die God zoeken in uiterlijke dingen in zijn leer stuiten op onverbidelijke terugwijzingen, – dat zij die zich in de maatschappij een leidende positie hebben veroverd uit de Tao Teh King leeren dat men alles verliezen moet om 'zich zelve' te vinden, – dat de sterken leeren beseffen dat niets zoo sterk is als het zwakke water dat zich naar alles voegt en aan alles aanpast en dat de mooipraters zijn uitspraak moeten aanvaarden:

'Ware woorden zijn niet mooi
Mooie woorden zijn niet waar.'

Ja, dat zijn nu eenmaal de bittere medicijnen die men slikken moet, teneinde geestelijk weder gezond te worden.

Laat mij deze inleiding besluiten met voor U te vertalen wat Alexander Ular in zijn nawoord van de Tao Teh King van Lao Tse zegt:

'Het is onmogelijk ook maar in groote trekken een beeld van de geheele gedachten-wereld van den grootsten aller Chineesche wijsgeeren te ontwerpen. Ieder moet voor zich zelve van spreuk tot spreuk, van vers tot vers de beteekenis ervan ondervinden.

Lao Tse weet alles wat een menschenkind van het wezen der wereld kan weten. Wat het groote Genie aan instinct, intuïtie, opmerkingsvermogen, denken, gevoel, –in staat is te bereiken, Lao Tse heeft dit bereikt. – Hij kent iedere trilling van het menschelijk hart. De ziel der massa heeft voor hem geen geheimen. – Het innerlijk leven van zijn volk zoowel als van alle vol-

keren is hem duidelijk. – De onderbouw van de samenleving en zijn uitingswijzen – hij legt het voor ons open, – rustig en klaar, twee duizend vijfhonderd jaar vóór Nietzsche. Hij kent de krachten in de natuur – haar diepste geheimen – haar verschrikkingen en genietingen, beter dan ooit een mensch deze heeft gekend. – Wat wij tastend zoeken, hij toont het ons grijpbaar. – Hij heeft geen twijfel, hij kent slechts waarheid. Hij is niet onduidelijk, want al zijn denken is helder als zonlicht.

Toen hij dit wonderbare boek schreef, een boek voor allen en niet voor den enkeling, – gedicht en leerboek, bijbel voor koningen en burgers, voor soldaten en boeren, rijken en armen, voor naieven en geleerden, toen – in het grijs verleden, – onderwees hij dieper dan een Goethe, hooger dan een Darwin, de wetten van den eeuwigen ontwikkelingsgang. Nimmer verloor hij zich in een nevel van metaphysische droomen, nimmer verliet hij den vasten bodem van de werkelijkheid, waarop hij, mathematicus voor alle mathematiek, het groote plan van het Universeele gebeuren in zijn onveranderlijke gestalte met rustige en zekere hand teekende.'

C. VAN DIJK

Hoge deugd kent zichzelf niet en is juist daarom deugd; mindere deugd is zelfbewust en daarom geen deugd.

Hoge deugd is spontaan; mindere deugd is berekenend.

Groot decorum vindt geen weerklank en neemt dan zijn toevlucht tot dwang.

Zó was de nedergang: van Tao tot deugd; van deugd tot humaniteit; van humaniteit tot plichtsbetrachting; van plichtsbetrachting tot decorum.

Decorum is niets dan de schors van trouw en geloof en de bron van wanorde.

Bewustheid is slechts de bloesem van Tao en het begin van waanwijsheid.

Een groot mens houdt zich daarom aan het wezen en let niet op de schijn.

Hem is het te doen om de vrucht en niet om de bloesem.

Daarom keert hij zich af van deze en grijpt naar gene.

Trappen van deugd Acht en dertigste Spreuk

- 351 Wie deugdzaam *doet*, kàn goede daad verrichten
 Zoo kàn men zeeg'nen met een boos gemoed.
 Wie deugdzaam *is*, kan nimmer onheil stichten
 Kan boos zich uiten, doch *is* eeuwig goed.
- 352 Wie deugdzaamheid betracht om deugd te demonstreeren
 En niet *wil* anders doen uit angst niet braaf te zijn,
 Die rijgt zich in de deugd als in te nauwe kleeren,
 En waar hij groeien wil, – daar doet de deugd hem pijn.
- 353 De *niet gewilde daad* en de *niet wil* tot daad
 't Is als een wiel in gang, zich om zijn spil bewegend;
 De wil is 't doode punt, dat zich meewent'len laat.
 Dùs deugdzaam zijn *is* deugd – 't gezegend' zijnde – zegent.

- 354 Wie snel wil gaan, kan 't 'tijdloos' niet begrijpen;
 Wie deugdzaam is, die jaagt niet naar zijn loon.
 Er is geen vrucht, die vóór haar bloei kan rijpen
 Wie zoekt naar dank vindt ijdel eerbetoon.
- 355 Wie zich in hoogsten zin is zedelijk bewust
 Wil niet in daad het zedeloze laken;
 Hij concentreert zich in zijn innerlijke rust.
 Het Geest'lijk licht kan 't duistere niet raken.
- 356 Wie zedeloosheid wil bestraffen daarentegen
 Die concentreert zich op het uiterlijk effect.
 Gevolg – een sterke dadendrang, die recht wil plegen
 En daardoor duist're macht van weerwraak wakker wekt.
- 357 Wie prat gaat op fatsoen, – doèt naar omstandigheden
 En kleedt in 't plichtgewaad de naaktheid van den geest.
 Als in een pels hult hij zich in moraal en zeden,
 Naar buiten glanst het *laken*, – binnen huist het *beest*.
- 358 Uit 't innerlijke licht in duisternis getreden,
 Werd mensch gevangen in de 'maya'¹ van de stof.
 Zijn hoog're deugd stijgt op in d' adem der gebeden
 Tot een verstilde vreugd als Scheppers hoogste lof.
- 359 Wanneer de hoogste deugd, – 'doorstroomd zijn van het Goede',
 Doortrild wordt van 't accoord van schoonheidsdrift en lust
 En 't machtig oer-instinct ons drijft in scheppingswoede,
 Gehoorzaamt dan *de wet*, diep zedelijk bewust.
- 360 Wanneer de Scheppingsdrang in daad niet treedt naar buiten,
 Zoo worde deze niet in laag're drift ontwijd.
 Verinnerlijk die kracht, opdat deze zich uite
 In 't leven – als in hoogsten zin *rechtschapenheid*.

- 361 Wanneer rechtschapenheid zich her en der laat binden,
 Als een cameleon zich past aan 't schijn-effect,
 Zich inspint in de stof, dan sluiten zich de blinden,
 Zinkt 't '*Hooger Zelf*' in slaap, wordt 't '*lager Ik*' gewekt.
- 362 Het 'Hooger Zelf' heeft zich tot *spiegelbeeld* verwrongen,
 Het opwaarts streven wendt zich naar den afgrond heen.
 Zoo vloeit het van de Bron, waaraan het is ontsprongen.
 De *kracht* verandert niet, – de *richting* keert alleen.
- 363 In deze kracht versterkt zich 't 'Zelfbewuste' wezen
 En voedt zijn mede-menschen op in 't *waan-idee*.
 't Verstand wordt het 'vaccin' om 'dwazen' te genezen.
 Wie niet *geënt* is, kan niet met de 'wijzen' mee.
- 364 De hoogste deugd aldus is – ondeugd te bevrijden
 Van wat haar houdt gevangen in boeien van de *lust*.
 De kracht, die lust bezielt, – naar *Bron* terug te leiden
 Is hoogste Deugd, – is Waarheid – volmaakt zich zelf bewust.

1 Begoocheling.

Een eigenzinnige vertaling van de Tao Teh King, direct uit het Chinees vertaald door E.J. Welz en de al even eigenzinnige berijming daarvan door C. van Dijk zijn in deze uitgave van Rozekruis Pers bijeengebracht.

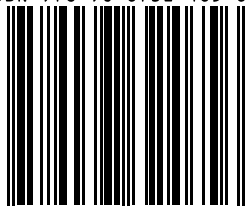
Beide publicaties zijn al geruime tijd niet meer verkrijgbaar. C. van Dijk heeft het werk uit vele bestaande vertalingen, hoofdzakelijk uit de Duitse versie van Alexander Uhlar, vervaardigd. Voor de zoekende mens bieden zijn Paraphrasen inzicht en verdieping en de lezer kan zeker momenten van schoonheid en troost ondergaan.

In 1934 schreef Willem Kloos over de Paraphrasen: ‘...dit boek [...] moet woord voor woord worden gelezen en over iedere zinspreuk, die men er aantreft, moet dan dikwijls lang en bedaard worden nagedacht, met van alle tijdelijke moderne vooropstellingen volkomen vrijen geest [...] Doch doet men dit, is men nog in staat dit te doen, geheel en al onbevangen, dus zich volkomen losgemaakt hebbend van alles wat men aangeleerd of zich gewend heeft om te meenen, dan kan deze lektuur zeer vruchtbaar makend heeten voor onze eigene vrije Ziel...’

De vertaling van Welz is een originele benadering, omdat zij de Chinese karakters eerder omschrijft dan ze een zo precies mogelijke vertaling weer geeft. Deze is een steun en plaatsbepaling, zodat de lezer meteen weet bij welk vers hij is, als hij de berijming van Van Dijk leest.

In deze uitgave verschijnen beide werken opnieuw. De Paraphrasen werden in 1934 en 1935 in twee delen gepubliceerd door de Nederlandsche Keurboekerij in Amsterdam, E.J. Welz’ vertaling van de 81 verzen van Lao Zi verscheen in 1947 bij F. Kroonder in Bussum.

ISBN 978-90-6732-465-6

9 789067 324656 >

Rozekruis Pers

